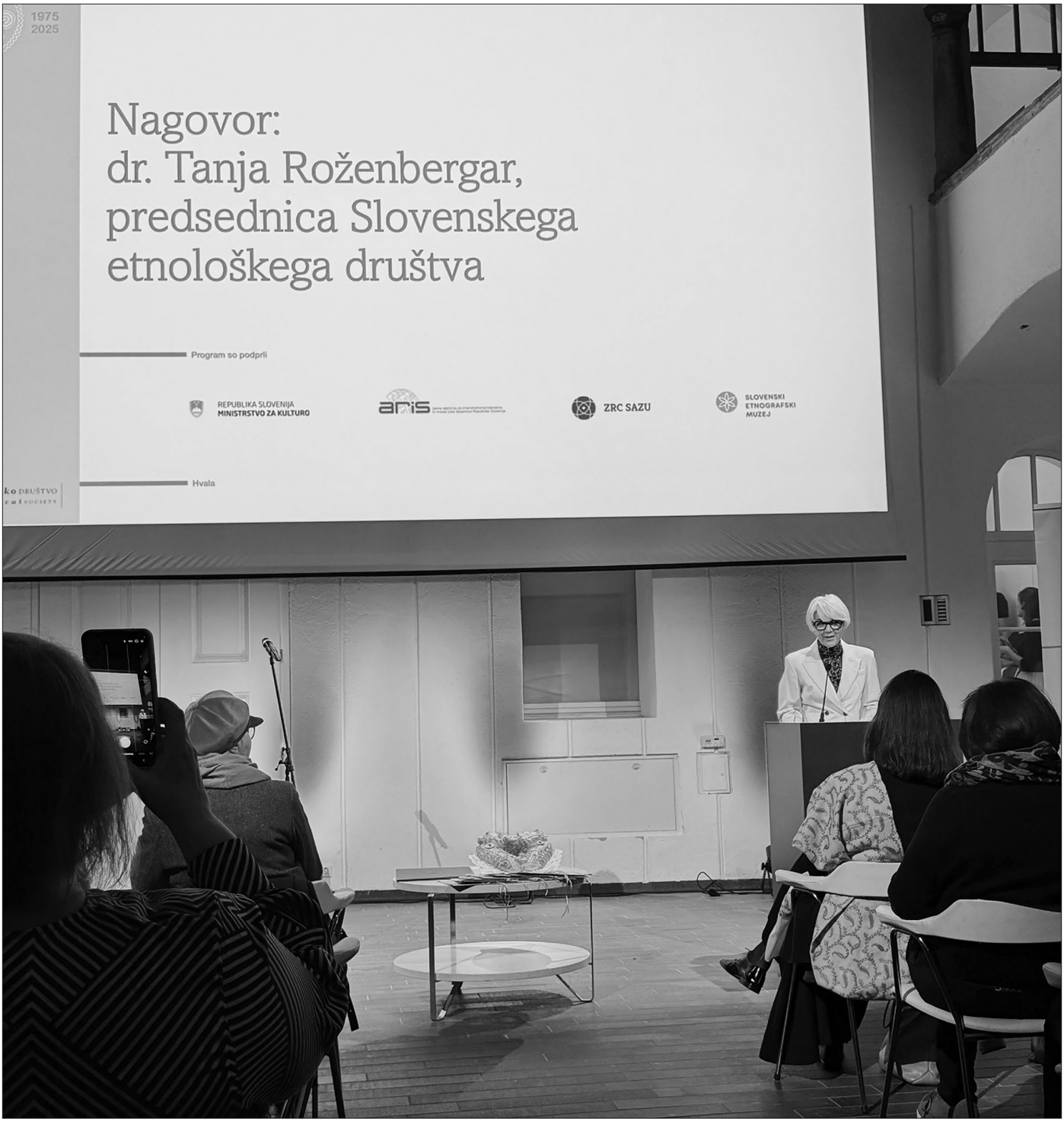
SLAVNOSTNI GOVOR OB 50. OBLETNICI SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA

Slavnostni govor predsednice Slovenskega etnološkega društva Tanje Roženbergar na slavnostni akademiji (foto: Aleš Gačnik, 22. 10. 2025).

* Tanja Roženbergar, dr. etnologije, muzejska svetnica, Slovenski etnografski muzej; tanja.rozenbergar@etno-muzej.si.

Spoštovane članice in člani, cenjeni gostje, kolegice in kolegi, dragi prijatelji etnologije, antropologije, dediščine.
Petdeset − pol stoletja. To pomeni vztrajnost, trdnost in dolgoletno zavezanost. So zlata leta – povezana z modrostjo, z izkušnjami in s pogledom, ki zna videti dlje.
Petdeset let Slovenskega etnološkega društva. Društva, ki s strokovnostjo, predanostjo in odprtostjo soustvarja prostor razumevanja človeka v njegovem kulturnem okolju.
A naši začetki segajo še dlje v zgodovino. Ustanovitev SED – prav na današnji dan, leta 1975 – je pomenila združitev dveh že delujočih društev: Slovenskega etnografskega društva in slovenske podružnice Etnološkega društva Jugoslavije. Namen je bil jasen – več povezovanja med ustanovami in posamezniki, manj razdrobljenosti.
V teh petdesetih letih smo razvili številne programe, projekte in dogodke, ki so pomembno prispevali k prepoznavnosti etnologije – doma in v tujini. Simpoziji, posvetovanja, okrogle mize, regijska srečanja, Dnevi etnološkega filma, Šola SED, Ljubitelji in stroka, Etnološki večeri, etnološke vzporednice med slovensko in hrvaško etnologijo. In seveda Rajže – naše ekskurzije, prostor srečevanj s terenom, pristnih pogovorov in trajnih zapisov in spominov.
Povezujemo strokovnjake, raziskovalce, ljubitelje, institucije, društva in teren. SED deluje na celotnem slovenskem etničnem prostoru, se aktivno vključuje v prizadevanja za ohranjanje kulturne dediščine Slovencev v zamejstvu in skrbi za njihovo povezovanje s strokovnimi in znanstvenimi inštitucijami v matični domovini.
In mrežimo različne teme: od vsakdanjega življenja in dediščine – snovne in nesnovne, etnološkega konservatorstva in muzeologije, urbane etnologije in antropologije do pomenov regionalnega razvoja, okoljske etnologije, načina življenja v mestih in urbanih skupnostih, mobilnosti in migracij. Razmišljamo tudi o sodobnih pojavih – o digitalni identiteti, potrošništvu, novih ritualih.
Osemnajst − število odraslosti. Simbol polnoletnosti, prevzemanja odgovornosti in samostojnosti. Osemnajst predsednic in predsednikov je v teh letih vodilo naše društvo – tisti, ki so povezovali, spodbujali, usmerjali, verjeli, pa tudi prosili, zahtevali … In se hvaležno zahvaljevali.
Prav je, da jih danes imenujemo: dr. Duša Krnel Umek, Julijan Strajnar, dr. Ivan Sedej, dr. Marko Terseglav, dr. Božidar Jezernik, dr. Ingrid Slavec Gradišnik, mag. Irena Keršič, mag. Marinka Dražumerič, Mira Omerzel Mirit, Vladimir Knific, dr. Duša Krnel Umek, dr. Breda Čebulj Sajko, dr. Aleš Gačnik, dr. Breda Čebulj Sajko, dr. Helena Rožman, mag. Tita Porenta, mag. Anja Serec Hodžar, Alenka Černelič Krošelj in dr. Tanja Roženbergar.
Tristo − tristo članic in članov nas danes skupaj ustvarja naš program. Srečujemo se, sodelujemo, rastemo. Slovensko etnološko društvo je del naše strokovne poti in poklicnih spodbud, prispeva k strokovni rasti in naši aktivnosti, odgovornosti. Definira in vpliva na našo strokovno identiteto, potrditev in občutek pripadnosti.
A SED je hkrati tudi prostor naše osebne poti. Je prostor strasti, predanosti in sodelovanja – dragocena mreža človeških nežnih in subtilnih stikov, modrosti in srca. Zato ni slučaj, da smo današnji praznični dan uvedli z dopoldansko okroglo mizo z naslovom Stanovska društva kot skupnost: med znanostjo, stroko in ljubeznijo.
Ko se prepoznaš kot del skupine, v tem najdeš del sebe.
Med našimi člani imajo posebno mesto častni člani in članice, njim se bomo danes še posebej poklonili, in nagrajenci Murkovih odličij. Enajst let po ustanovitvi Slovenskega etnološkega društva je bil leta 1986 v *Glasniku SED* objavljen prvi Pravilnik za podeljevanje Murkovih nagrad. Nagrada je bila ustanovljena v počastitev 125-letnice rojstva Matije Murka (1861–1952), njegova vizija narodopisja in pomen razstav iz leta 1895 sta še vedno živa – vsakič, ko podelimo nova odličja: Murkovo nagrado, Murkova priznanja in Murkove listine, ki nas povezujejo z ljubitelji. Knjiga nagrajencev hrani številna velika imena in ob današnjem prazniku vsem še enkrat iskreno čestitamo.
Oseminpetdeset − oseminpetdeset knjižnih izdaj – toliko jih šteje zbirka Knjižnica Glasnika Slovenskega etnološkega društva.
Od prve številke leta 1980 – zbornika s posvetovanja slovenskih etnologov v Novi Gorici – do danes se v tej zbirki zrcalijo razvoj stroke, različne vsebine proučevanj in naša zavezanost raziskovanju. Izdana dela so tematsko izjemno raznolika in se posvečajo dediščini, družbenim odnosom, duhovnim praksam, zamejstvu, izseljenstvu, identiteti Ljubljane, muzeološkim študijam in drugim vsebinsko zaokroženim razpravam. Med njimi najdemo številna pomembna, prelomna dela, kot npr. tudi študijo profesorja Slavka Kremenška *Uvod v etnološko preučevanje Ljubljane novejše dobe* iz leta 1980 ali pa *Poglavja iz metodike etnološkega raziskovanja 1*, ki sta jo uredila s profesorjem Janezom Bogatajem.
Prepoznaven je tudi *Glasnik SED* – naše osrednje glasilo, ki je še starejše kot društvo samo. V njem objavljamo vsebinsko zaokrožene znanstvene in strokovne prispevke, pa tudi poljudna besedila, poročila o strokovnih srečanjih, simpozijih in posvetih ter aktualnih razstavah in knjigah, razprave, recenzije. Poleg tega revija namenja strani tudi ljubiteljem etnologije. Glasnik je naš most med raziskovalci, študenti in ljubitelji etnologije. Je glas stroke – in glas skupnosti.

A danes ne slavimo le številk. Ne petdeset. Ne tristo. Ampak nešteto.

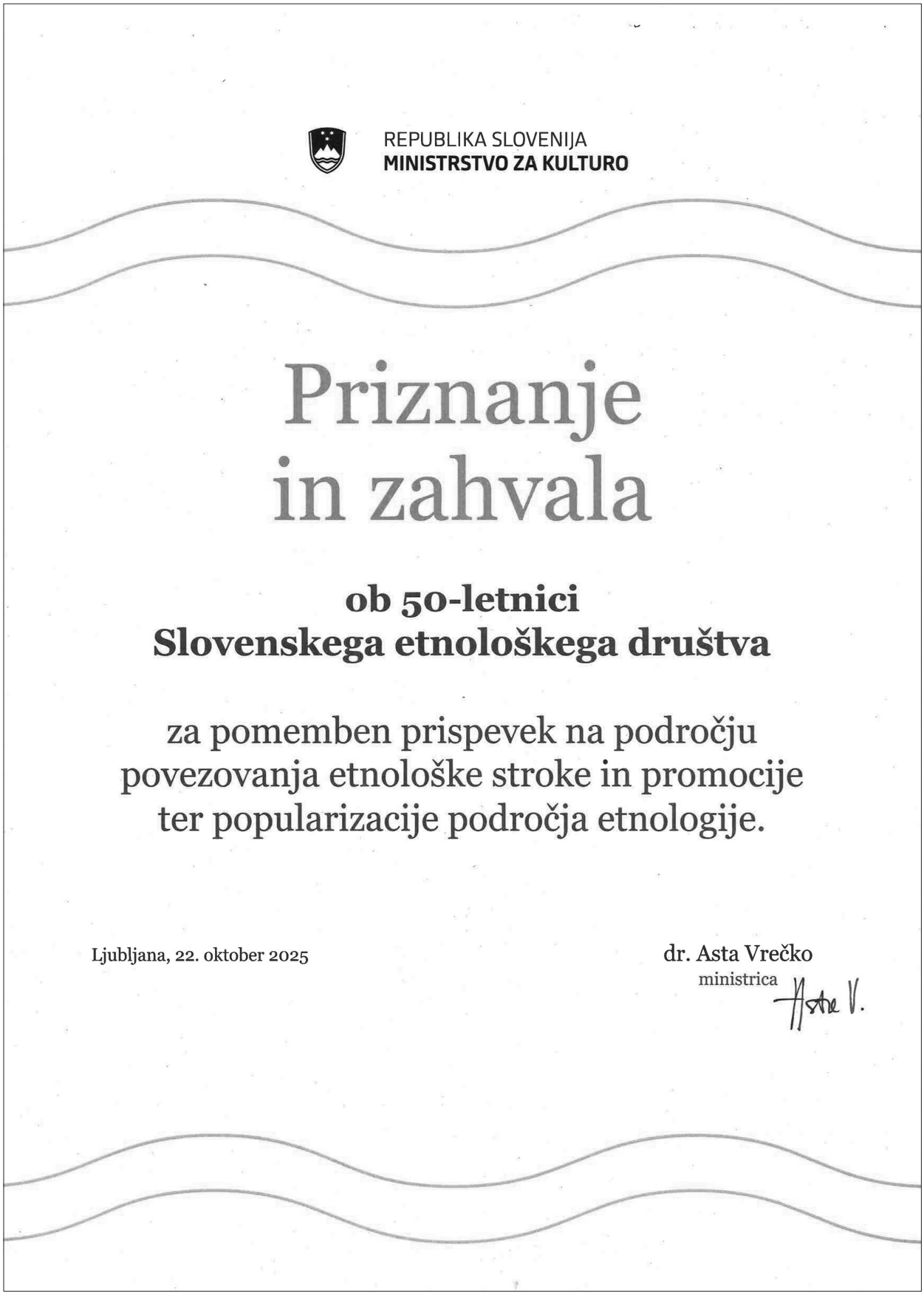
Nešteto spominov, nešteto poglobljenih pogovorov, nešteto toplih vezi. V času, ko je posameznik pogosto osamljen, ima skupnost, kot je naša, neprecenljivo vrednost.
Slovensko etnološko društvo ni le stanovska organizacija. Je skupnost, ki diha z raziskovalnim duhom, z znanjem in s strastjo. Je prostor, kjer ohranjamo spomine, in prostor, kjer raziskujemo in spoznavamo sodobnost in prihodnost.

Kakšna je in bo vloga etnologije in kulturne antropologije ter dediščine v dobi globalizacije, digitalizacije, urbanizacije in umetne inteligence? »Kako lahko kot stroka in veda prispevamo k bolj vključujoči, trajnostni in razumevajoči družbi?« je naše osrednje in aktualno vprašanje in razmislek za prihodnost.

Ob tej obletnici se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste v teh petdesetih letih prispevali svoj delež. Vsak član, vsaka članica, vsaka ideja, vsako dejanje – vsi ste del zgodbe SED. Hvala za podporo in sodelovanje Ministrstvu za kulturo RS in Javni agenciji za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost ter za njuno zaupanje ob podelitvi statusa društva v javnem interesu na področju kulture in znanosti. Hvala Slovenskemu etnografskemu muzeju za gostoljubje, sodelovanje, podporo in pomoč ter Inštitutu za slovensko narodopisje ZRC SAZU za zanimive skupne projekte.

Naj bo ta jubilej tudi priložnost, da se poklonimo preteklim generacijam, tudi tistim posameznikom, ki niso več z nami, in hkrati izrazimo zavezo, da bomo naše delo nadaljevali – odgovorno, srčno in strokovno – tudi v prihodnjih desetletjih.

V imenu Slovenskega etnološkega društva iskrene čestitke vsem in hvala.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Priznanje in zahvala

ob 50-letnici
Slovenskega etnološkega društva

za pomemben prispevek na področju
povezovanja etnološke stroke in promocije
ter popularizacije področja etnologije.

Ljubljana, 22. oktober 2025

dr. Asta Vrečko
ministrica